

8 gold. na mesec podpore. V naši šoli je dosihmal samo en učenec dobil iz deželne zaklada 50 gold. podpore. In vendar šteje naša šola vsako leto počez 10 učencev. —

Gledé na vse to tedaj sl. kmetijska družba, ki je po večkrat ponovljenih željah c. k. deželne vlade in mestnega magistrata ustanovila to šolo, v kateri edini morejo sinovi naše dežele v maternem svojem jeziku se izučiti umnega podkovstva in vsaj najpotrebnejših nauk za ozdravljanje živine, in katera se ponašati more z odlično pohvalo vodje c. kr. Dunajske višje živinozdravnišnice dr. Rölla in pa dr. Haberlandta, profesorja na višem učilišču za poljedelstvo, ki sta osnovo tukajšnje šole na drobno pregledala, pa tudi z zaupanjem dežele, se more z zadovoljstvom ozreti na preteklih 25 let, v katerih je dala deželi naši in nekaterim sosednim lepo število umnih kovačev, živinozdravniških pomočnikov in pa mesogledov.

Novi Kranjski panj

po Dzierzonovi osnovi.

Spisuje Luka Porenta, župnik in čebelar v Bohinji.

(Dalje.)

XI.

Kdor ima nove Kranjske panjeve, si more tudi že poleti, če je letina za čebele dobra, marsikateri sat prav lepega medú pridobiti, ker lahko vsak poln sat iz panja vzame in namesto njega prazen sat v panj vtakne, da ga čebele zopet hitro napolnijo. Če so taki z medom napolnjeni satovi, katere čebelar poleti iz svojih panjev vzame, popolnoma brez vse zalége, jih lahko prodá ali pa z médmetalnico sprazni, ali pa sicer tako ali tako v svoj prid obrne, kakor mu bolje kaže; če pa v katerem med médom tudi še kaj zalége zapazi, naj pa tak sat temu ali unemu bolj slabemu panju dá; tako bo revežu v dvojnem oziru pomagal: dal mu bo potrebnega živéža, da mu potem ne bo treba klasti, s pridano zalégo mu bo pa pripomogel, da si bo kolikor toliko več čebel zaredil in tako bolj k moči prišel.

XII.

Pa še eno prednost imajo dzierzonizirani panjevi, katere navadni Kranjski panjevi nimajo, ali vsaj v toliki popolnosti ne; namreč to, da čebelar tudi prav lahko zabrani, da mu kak panj prepozno ne roji.

Večkrat se prigodi, da kak prvi roj, ali pa še celó kak drujec, malo časa prej, ko je treba čebele v ajdo poslati, ali pa še celó takrat, kedar čebele že ajdo berejo, še roji. Vsak čebelar pa vé, da je to slabo; zakaj roj tacega panja si ne more več kaj prida pomagati, ker je že prepozno, tak izrojenek sam pa večidel ob matico pride zato, ker jo v ajdovi paši med velikim tropom čebel malokdaj srečno vplemeni. Zato se tudi izurjeni čebelarji na mnoge načine prizadevajo, da bi svojim panjem tako prepozno rojenje zabranili. Tako, na priliko, panjem škatlje nakladajo, matično zalego iz njih trgajo itd., pa vse to včasih nič ne pomaga; panj vendar le roji.

Ako imaš nove Kranjske panjeve, prav lahko vsakemu panju vbraniš, da ti prepozno rojil ne bo, in sicer tako le:

Vzemi panj, kateri ti hoče prepozno rojiti, iz ulnjaka, odkrij ga in vzdigni sat za satom iz njega. Če že na kakem satu matično zalego zapaziš, jo pokončaj. Ker lahko vsak sat posebej iz panja vzdigneš, boš tudi lahko vsak lonček, v katerem je matična zalega, dobil, da jo pokončaš. Ko si to dovršil, vzemi sitnežu še kaka

dva sata, katera sta zeló z zalego napolnjena, in daj mu namesto njih dva prazna sata, al če hočeš, kar je še bolje, le dva prazna satnika ali romčeka. S tem, da si panju dva sata, ki sta z zalego napolnjena, vzela, si mu tudi že veliko moči vzela; vzela si mu namreč toliko čebel, kolikor se jih bo iz teh dveh zaleženih satov izleglo. Panj, kateremu si tako veliko škodo naredil, si bo vse prizadjal, da bi to škodo, kakor hitro mogoče, zopet popravil, posebno če mu namesto dveh odvezitih satov, ki sta bila polna zalége, le dva prazna satnika ali romčeka daš. Delal bo na vse kriplje tako, da se boš čudil, dva nova sata, ker čebele med satovjem ne morejo praznega prostora trpeti. Ako ti panj, potem ko je to škodo popravil, še le rojiti hoče, vzemi mu zopet kaka dva z zalego napolnjena sata, in daj mu zopet namesto teh dve prazni letvici ali dva prazna romčeka itd. Tako utegneš dvakrat, trikrat, ali če se ti potrebno zdi, še večkrat narediti, potem ti panj gotovo rojil ne bo.

Imel sem pred nekaterimi leti prveca, kateri mi je blizo sv. Jakoba še po vsi sili rojiti hotel, pa nisem mu pustil; jemal sem mu zalege polne satove, enega za drugim tako dolgo, da sem mu jih sčasoma devet pobral; siromak je delal nove satove, kakor hitro je mogel, in jaz sem mu jih jemal, na zadnje je vendar sprevidel, da nič ne opravi, in prešle so mu neumne muhe, tako pozno rojiti.

Ako bi pa še pri vsem tem kakemu panju ne mogel ubraniti, da bi ti prepozno ne rojil, mu lahko tudi prav vse zaležene satove pobereš, in mu namesto njih samo prazne satove daš, potem naj ti pa sitnež roji, če more.

Pa me boš morebiti vprašal: No! — kam bom pa dejal z zalego napolnjene satove, katere sem panju, ki mi je prepozno rojiti hotel, vzela?

Prijatelj! če imaš panjeve s premakljivim satovjem, boš imel med njimi tudi gotovo nekatere bolj pičle drujce, tretjiče itd. Daj vsakemu teh revežev en sat, ki je poln zalege, al pa tudi dva, če ju more obsesti, da se mu zalega ne prehladi, in tako imaš dvojin dobiček: sitnemu panju si vbraniš, da ti ni prepozno rojil, svoje bolj slabe panjeve si pa k moči pripravil, da so zdaj dobri.

Če čebelar na ta način ravna, da svojim premočnim panjem nekatere z zalego napolnjene satove odvzame, in te satove potem svojim bolj slabim panjem dá, zamore vse svoje panjeve tako vravnati, da so skoraj vsi enake moči, kedar jih v ajdovo pašo pošlje.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske novice.

Kakošen vpliv ima letni čas na kožo živine v maternem telesu?

Djali smo ta sestavek v vrsto „gospodarskih novic“, a ne zato, da bi vpliv letnega časa na kožo živinčeto v maternem telesu bila še le kaka nova iznajdba, ampak le zato, ker je ta stvar med tisuč gospodarji morebiti komaj trem znana.

Sploh znan je razloček med živinsko kožo pozimi in poleti; ta razloček pa ne obstaja samo v tem, da ima živina več in bolj dolgo dlako, ampak tudi v tem, da je koža debelejša. Zimska koža tudi brez dlake je teža in za stroj bolj ugodna memo poletne. Gospod Donhof je opazil, da to, kar tkanino kože (da je bolj ali manj močna ali debela) preminja pri odrašenju živini, jo preminja tudi na živinčutih, dokler so še v maternem telesu.

Pozimi rojeno tele pride s kožo na svet, ki ima bolj gosto in bolj dolgo dlako. Novorojena teleta teh-

tajo navadno okoli 48 funtov pozimi in poleti; koža pa tehta pozimi 8 funtov, poleti pa 6½ do 7 funtov. Koža teleta, ki je bilo pozimi rojeno in prvi dan po rojstvu zaklano, je debelejša, močnejša in bolj elastična; poletna koža je bolj suha in počni raje, kedar se obdeluje s strguljo. Koža pozimi rojenega in še tisti dan zaklanega teleta se v vodi bolj napne, in pri enaki teži se iz nje naredi več usnja. Ravno taka je pri ovcah in kozah.

Ti razločki v kožah pri pozimi in poleti rojenih živinčutih pa ne izvirajo iz različne hrane in sploh različnega življenja; dokaz temu je to, da se ti razločki nahajajo pri živinčutih, če tudi so matere njihove pozimi in poleti v hlevu bile in so isto klajo dobivale, kakor pri materah, ki so poleti na pašo hodile.

Da živež (hrana) ne dela razločka o tem, je razvidno iz tega, da teleta, ki so pozimi na svet prišla, ravno toliko vagajo kakor poletna teleta, le koža je teža in kaže razločke gori navedene.

Teleta vsakako pridejo pozimi v težjem kožuhu na svet, poleti pa v ložjem; vsaj je gorkeji kožuh pozimi teletom tudi bolj potreben kakor poleti.

Znanstvene stvari.

Zapisnik

35. odborove skupščine slovenske Matice;

17. novembra 1875. leta.

(Konec.)

3. Potem je prišlo poročilo odseka za izdavanje knjig na vrsto.

a) Gosp. odbornik Jan. Parapat je dne 24. septembra t. l. poslal odboru to le pismo:

„Po naročilu sl. skupščine dné 15. julija 1875 podajam sl. odboru načrt slov. Matici ponujenega sestavka svojega: „Fr. And. Šega in dela njegova“ v blagovoljno presojo. Imenovano delce bode razdeljeno na dva oddelka: 1. tekst, 2. slike. Ad 1) Tekst bode prinesel: a) životopis F. A. Šege z dotično literaturo, b) natančni opis njegovih svetinj ali medalij, katerih je z malimi štampiljskimi razlikami vred 94. Teksta bode 3—4 pôle. Ad 2) Zastran slik odstopim od prvega svojega predloga, da se namreč vse svetinje dajo naslikati, in predlagam: Sl. Matica naj dá v baker ali kamen umetniško vrezati najlepše in najimenitnije rezbarske izdelke mojstra Šege. Ti so: Svetinja z mojstrovo oprsno podobo, tolarja leta 1738 in 1743 (oba redka), svetinje ali medalije na Karla Alberta, volilnega kneza Bavarskega, na njegovo volitev kot nemškega cesarja 1742, medalijon z njegovo in so-proge Marije Amalije oprsno podobo, svetinje na ženitev Bavarskega Maksa z Marijo-Ano 1747 (2), na ustanovo Monaške akademije, pol darilnega tolarja za pridne učence, svetinja za marljive kmetovalce, iz vrste 18 portretnih svetinj Bavarskih vladarjev ena ali dve, na vdovo Ferdinanda Bav. 1750, na Klementa Franca Bav., na K. Avgusta volilnega kneza Kolinskega 1750, medalijon na Jan. Teodora, škofa Ratisbonskega, ko je postal kardinal 1746, na ženitev poljskega kraljeviča Friderika Kristijana 1747, na ženitev mejnega grofa baden-badenskega 1755, v spomin na ženitev cesarja Jožefa II. z Bav. cesaričino Jozefo, na Adama F. škofa Vürzburgskega 1755, na kneza Vaclava Lichtensteina 1758, medalijon na smrt Poljskega kralja Avgusta III. 1763, sedisvakantna svetinja Frižinske škofije leta 1763, na Klem. Vaclava, škofa Frižinskega 1765, na njegovega pokrovitelja grofa Heimhausen-a 1760, in G. Lipperta, na njegovega prijatelja slikarja de Marces 1750,

na njegovega zeta slikarja Winka — skupaj 28—30. — Iz navedenih proizvodov izvrstno naslikanih bode se spoznala mojsterska roka našega rojaka in bode ob enem dokaz, kaj slovenski bistri um tudi v tej umetniški stroki premore. Z izdanjem Šegovih del se bode Matica gotovo prikupila Slovencem in inostrancem pokazala, da ni tesnosrčna, ekskluzivna, zakaj ko bi drugi narodi, zlasti Nemci, tako omejeno delovali, skoraj bi še o sebi nič ne vedeli.“

Odsek za izdavanje knjig, ki je to stvar na vse strani presojeval, nasvetuje, naj se predlog Parapatov sprejme s tem pridržkom, da se izprva poleg životopisa natisne za prvo poskušnjo le kakih 10 Šegovih slik. Če bodo potem družbeniki Matični želeli, da se jih na svetlo dá še več in bodo denarne Matične razmere ugodne, se bo sčasoma ta zbirka pomnožila; skrbi naj se pa zato, da bodo slike lično izdelane. Kedaj da se začne tisek omenjenega dela, se bo odločilo po denarni zmožnosti Matični; katere slike z životopisom vred pa naj se izdadó, to naj presodi gosp. Parapat sam. Odsek misli, da bi izmed nasvetovanih utegnile biti najzanimivejše sledeče: svetinja z mojstrovo oprsno podobo, svetinja na ustanovo Monaške akademije, pol darilnega tolarja za pridne učence, svetinja za marljive kmetovalce, svetinja v spomin na ženitev cesarja Jožefa II. z Bavarsko cesaričino Jozefo, medalijon na smrt Poljskega kralja Avgusta III. Sicer pa naj jih odbere gosp. Parapat sam, katere misli, da so najbolj sposobne Matičnemu namenu, ki je pred vsem ta, da se naš narod seznaní s slavnim umetnikom, ki je rodod bil Slovenec. — Na ta odsekov predlog je odbor z večino glasov izrekel, da se ne dá lahko sklepati o tej stvari zato, ker odbor nima rokopisa, gosp. pisatelja pa tudi ni v seji, da bi še marsikako stvar razjasnil; zato se je konečni sklep odložil do prihodnje odborove skupščine, v kateri se je najdati nazočnosti tudi gosp. odbornika Parapata.

b) Gosp. profesor Šuman je poslal Matici rokopis „znanstvene slovenske slovnice“. Rokopis so presojevali gospodje Šolar, Marn in Pleteršnik. Odsek za izdavanje knjig, naslonjen na poročilo gosp. poročevalcev, svetuje, naj se Šumanov rokopis sprejme s tem dostavkom, da se gosp. pisatelju dadó nekatere opombe, po katerih naj bi svoj rokopis še popravil; za natis se bo pa izvršil brž ko to pripusti denarni stan Matice. — Odbor sprejme ta predlog.

4. Poslednji občni zbor je bil sicer sklenil, naj bo še letos 11. občni zbor. Ker pa 11. Matično leto teče do 31. dne decembra t. l., se na vsako stran kaže bolje, da bode zbor še le meseca januarija prihodnjega leta, da se mu more predložiti popolni račun do 31. decembra 1875. leta in pa proračun za 1876. leto. Tudi bodo knjige za 1875. l. do takrat že razposlane. — Iz teh razlogov je odbor soglasno sklenil, naj bode 11. občni zbor 12. januarija 1876. l. Vsacemu gosp. poverjeniku se bode poslalo toliko vabil, kolikor je Matičarjev v njegovem poverjeništvu, njegova skrb naj bode potem, da jih razpošlje po svojem okraji; Ljubljanskim udom bode pa služnik vabila raznašal. Razglasil se bo pa vrh tega tudi po slovenskih časnikih dan občnega zbora. V tem 11. občnem zboru se voli tudi 8 odbornikov, ker po Matičnih pravilih čas onih, ki so bili 1871. leta voljeni, izteče in ti so gospodje: Marn, Pleteršnik, Praprotnik, Šolar, Žakelj, Cigale, Einspieler, Grabrijan in pa en vnanji, ker bi moralo biti po pravilih 20 vnanjih odbornikov, sedaj jih je pa vsled preselitve in smrti le 19.

Ker ni bilo nikakoršnega posebnega predloga, je po dovršenem dnevnem redu predsednik končal skupščino.